

TÜRKÇE ÖZET :

TÜRKİYE'DE PSİKOLOJİNİN TARİHÇESİ

BEĞLÂN B. TOĞROL

İstanbul Üniversitesi'nde psikoloji eğitiminin 1915 yılında başladığı kabul edilir. O yıl, Almanya'dan Profesör G. Auschütz psikoloji dersleri vermek üzere gelmiş ve savaşın sonuna kadar aşağı yukarı üç yıl süre ile öğretim yapmıştır. Böylece, bütün Türkiye'de psikoloji tedrisatı 71 yıl önce başlamış bulunmaktadır. Psikolojiyi, o sıralarda Almanya'da olduğu gibi, bir deneysel bilim olarak ele aldığı ve birlikte bir takım deney aletleri getirdiği bilinmektedir. Ancak, savaşı takiben, Üniversite'deki diğer bütün Alman Profesörleri gibi memleketine dönmesi gerektiğinden ve buradaki çalışma süresinin kısalığı nedeniyle, bu alandaki katkıları fazla olmamıştır. Gerek İstanbul'da, gerekse bütün Türkiye'de bir Türk olarak psikolojinin lideri ve öncüsü, Cenevre'de Jan Jak Ruso Enstitüsü'nde eğitim görerek 1919 yılında memlekete dönen ve Umumi Psikoloji Kürsüsü'nün başına getirilen, Ordinaryus Profesör Şekip Tünc'tur. İstanbul Üniversitesi'nde Tecrübî Psikoloji Kürsüsü'nün kuruluşu ise, 1937 yılına rastlar. O yıl Jena Üniversitesi'nin tanınmış Psikoloji Profesörlerinden Ordinaryus Profesör Dr. Wilhelm Peters, Nazi Almanyasının zulmünden sığındığı İngiltere'den İstanbul Üniversitesi'ne davet edilerek yeni kurulan Pedagoji Enstitüsü'nün Direktörlüğü ile Tecrübî Psikoloji Kürsüsünün Başkanlığına getirilmiştir. Türkiye'den ayrıldığı 1957 yılına kadar, 15 yıl süre ile Pedagoji Enstitüsü'nden müstakil bir Tecrübi Psikoloji Enstitüsü'nün kurulması için gerekli ön çalışmaları hazırlamış, bu Enstitüye bağlı Psikoloji Laboratuvarı ile Psikoloji Kütüphanesinin kuruluşunu tamamlamıştır. Tecrübe metoduyla lisans tezlerinin hazırlanması, psikoloji praktikumlarının yapılması ve öğrencilerle psikoloji alanında

araştırmalar dzenlenmesi gibi, psikolojide bilimsel çalışma ananesinin kuruluşu, hep O'nun önderliğinde başarılmıştı. Prof. Peters, bu ilk yılların çabalarını ve kısa zamandaki hayret verici başarılarını ilk Psikoloji ve Pedagoji alışmaları Dergisi'nde (1940) içtenlikle dile getirmektedir.

İstanbul niversitesi'nde psikolojinin tecrübı bir bilim olarak sağlam temellere oturtulmasında Profesör Peters ile birlikte onun yakın mesai arkadaşı Profesör Mümtaz Turhan'ın da rolü büyük olmuştur. 1952 yılında Profesör Peters'in Almanya'ya dönüşünü müteakip, Tecrübı Psikoloji Kürsüsü'nn Başkanlığına seçilmiş bulunan Profesör Mümtaz Turhan, 1960 yılında teşkilatı tamamlanan Tecrübı Psikoloji Enstitüsü'nün de Direktörü olmuştur. Frankfurt ve Cambridge niversitelerinden kazanılmış iki doktorası bulunan Prof. Dr. M. Turhan, 1968 yılı sonundaki vakitsiz ölümünde, arkasında bir düzineden fazla telif ve tercüme eser ile yarım düzineye yakın, yetişmeleri için hiğbir fedakrlıktan çekinmediği psikoloji alanında yetişmiş ğretim yesi bırakmıştır.

Fakültemizde başlangıçtan beri tarihi bir kader sonucu, Psikoloji dalı Umumi Psikoloji ve Tecrübı Psikoloji Krslerinde temsil edilegelmifitir. Umumi Psikoloji Kürsüsü'ne Prof. şekip Tunç'un emekliliğini müteakip, Prof. Sabri Esat Siyavuşgil başkanlık etmiştir.

Bu arada, İstanbul'da psikoloji eğitimine zaman zaman değerli katkılarda bulunan misafir Profesörleri de anmak gerekir. Bunlar arasında, 1954-1957 yılları arasında üç yıl süre ile ders vermiş bulunan Yale Üniversitesi Profesörlerinden Profesör Walter R. Miles ile bir yıl süreyle ders vermiş olan Profesör N.H. Pronko, Profesör Haines, Profesör Hollander, Profesör Reed ve Profesör Goldberg vardır. Hepsisi de kendi ihtisas alanlarında şöhret yapmış olan bu kimseler, burada buldukları sürede Türk psikoloji eğitimine katkılarını esirgememiş birer bilim adını olarak takdirimizi kazanmışlardır.

İstanbul'da Psikoloji dalında yapılan araştırmaları ve bu konudaki gelişmeleri, Enstitü ve Krs'nn kurulduğu yıllardan beri gerçekleştirilmiş bulunan ve oldukça devamlı olarak yayınlanmış olan «Psikoloji alışmaları» adlı dergiden takip etmek mümkündür. Bu

dergi, ilk önce, «Pedagoji Enstitüsü, Psikoloji ve Pedagoji Çalışmaları» adı altında 1940 ve 1952 senelerinde olmak üzere iki cilt halinde Profesör Peters'in editörlüğünde neşredilmiştir. Dört yıl sonra, 1956 yılında Ord. Prof. Dr. Walter R. Miles'in editörlüğünde adı «İstanbul Üniversitesi Tecrübi Psikoloji Çalışmaları»na dönüştürülen derginin 1985 yılına kadar 15 cildi neşredilmiş bulunmaktadır. İlâve üç yayınıyla birlikte 17 cilde ulaşılmış olan bu yayma, daha önce neşredilen iki cilt de ilâve edilirse, bugüne kadar İstanbul'daki psikoloji çalışmalarının büyük bir çoğunluğunun bu 19 ciltlik yayında toplanmış bulunduğu kabul edilebilir. Bu derginin 1972 yılında yayınlanmış bulunan «Bibliyografya» ilâvesi ile 11. 12. ve 13. ciltlerindeki «Tamamlanan Çalışmalar» adındaki yazıların taranmasından, İstanbul Üniversitesi'nde Psikoloji dalında yaklaşık olarak,

733 Lisans Tezi

21 Doktora Tezi

81 Telif ve Tercüme kitap

120 Türkçe ve Yabancı dilde neşredilmiş bilimsel makale bulunmaktadır.

Türk ve yabancı müesseselerle bilimsel alanlarda da işbirliği yapılmış bulunmaktadır. Bunlar arasında, Illinois Üniversitesi Profesörlerinden Profesör Osgood ile 1962'de başlanmış bulunan çalışma, 1972'de sonuçlanmış ve araştırma neticeleri, Osgood, May ve Miron'un «Cross Cultural Universals of Affective Meaning» (1975) isimli kitabına ithal edilmiştir. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Endokrinoloji Seksiyonuyla birlikte 1963 yılında başlatılan «Endokrin hastalıkların psikolojik özellikleri» ile ilgili çalışmalar ise bugüne kadar devam etmektedir. Sonuçlar zaman zaman tıpla ilgili kongrelerde tebliğ edilmekte, Türkçe ve yabancı dildeki dergilerde yayınlanmaktadır. 1975 yılında Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, 6 Nokta Körler Rehabilitasyon Merkezi ile birlikte başlatılan araştırmalar ise neticelenerek, Ocak 1980'de Beyaz Baston Körler Haftasında düzenlenen seminerde dört öğretim üyesi tarafından tebliğ edilmiştir. Üniversitelerimizin araştırma kapasitelerinin toplum ihtiyaçlarına yönelik olma gerçeğine, İstanbul Üniversitesi Psikoloji Bölümündeki öğretim elemanlarının samimiyetle inandıklarını vurgulamak isterim.